

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W TORUNIU

REFERAT
NADLEŚNICZEGO NADLEŚNICTWA RÓŻANNA
NA POSIEDZENIE
KOMISJI ZAŁOŻEŃ PLANU

W SPRAWIE

USTALENIA SZCZEGÓŁOWYCH WYTYCZNYCH DO OPRACOWANIA PROJEKTU

**PLANU URZĄDZENIA LASU
NADLEŚNICTWA RÓŻANNA
NA LATA 2026 - 2035**

Koronowo, 28 kwietnia 2023 r.

Spis treści

Wprowadzenie	2
A. Wytyczne w sprawie organizacji prac urzędniowych	2
1. Prace siedliskowe, w tym fitosocjologiczne	2
2. Prace przygotowawcze	2
2.1. Obszary i obiekty chronione oraz funkcje lasu.....	2
2.2. Podstawowe założenia polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody, z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz programów ochrony środowiska.....	8
a) Opracowania (strategie i plany rozwoju, studium uwarunkowań, programy ochrony środowiska, plany zagospodarowania przestrzennego) uchwalone lub tworzone na szczeblu województwa, powiatu i gminy	8
b) Wpływ realizacji planów rozwoju, zagospodarowania przestrzennego na prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.....	10
2.3. Ocena spraw związanych ze stanem posiadania w tym: kompletność i poprawność danych z zakresu ewidencji gruntów oraz ich zgodność z państwowym zasobem geodezyjnym i kartograficznym, zgodność ze standardem LMN	10
3. Formy przekazania bazy danych SILP dla potrzeb planu urzędnia lasu, w tym zaktualizowanych danych geometrycznych i opisowych oraz ewentualna decyzja w sprawie wstrzymania obrotu gruntami ..	11
4. Korekta podziału powierzchniowego	11
5. Oznaczenia niewyraźnych granic pododdziałów oraz ujmowanie w planie urzędnia lasu gruntów stanowiących współwłasność	11
6. Wykorzystanie teledetekcji, zdjęć lotniczych i innych technik odwzorowań, do planu urzędnia lasu	11
7. Ujmowanie cech drzewostanów, w tym cechy „inne”.....	12
8. Zastosowanie jednostek kontrolnych.....	12
9. Priorytety dotyczące przebudowy drzewostanów.....	12
10. Zwiększenie powierzchni do odnowienia w KO i KDO z tytułu uszkodzeń podczas cięć rębnych.....	14
11. Dodatkowe pomiary drewna martwego.....	14
12. Sporządzenie i wydruk map gospodarczych, gospodarczo-przeładowych i przeładowych do PUL	14
13. Podział na obręby leśne i leśnictwa.....	15
14. Obszary zagrożone uporczywym występowaniem szkód.....	15
15. Terminy i sposoby kontroli oraz odbioru prac urzędniowych.....	16
16. Formy oprawy opisów taksacyjnych i map, w tym map dodatkowych oraz prezentowanie programu ochrony przyrody, a także ewentualnej ekspertyzy docelowej sieci dróg leśnych oraz prognozy ekonomicznej z uwzględnieniem danych wrażliwych.....	16
17. Sporządzenie dodatkowej tabeli XXII dla gatunków chronionych nie objętych obszarem Natura 2000 ..	17
18. Sprawy organizacyjne	17
B. Założenia do planu urzędnia lasu	17
19. Typy drzewostanów o kierunku ochronnym i gospodarczym	17
20. Wieki rębności dla głównych gatunków drzew	19
21. Podział lasów nadleśnictwa na gospodarstwa, w tym kwalifikowane do gospodarstwa specjalnego	19
22. Wytyczne w sprawie cięć rębnych w poszczególnych gospodarstwach, w tym średni okres odnowienia ..	21
23. Szczegółowe wytyczne w sprawie sporządzenia „Wykazu drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy”.....	24
24. Wytyczne w sprawie pielęgnowania lasu, w tym cięć pielęgnacyjnych.....	24
25. Wytyczne w sprawie hodowli lasu	25
26. Wytyczne w sprawie ogólnej ochrony lasu oraz ochrony przeciwpożarowej	28
27. Wytyczne w sprawie zagospodarowania rekreacyjnego, w tym sporządzania odpowiedniej mapy przeładowej.....	28
28. Wytyczne w sprawie użytkowania ubocznego oraz zagospodarowania łowieckiego	30
29. Wytyczne w sprawie ujmowania w planie u. l. zagadnień dotyczących infrastruktury nadleśnictwa	31
30. Wytyczne dotyczące charakterystyki ekonomicznej	31
31. Szczegółowość prognozy stanu zasobów drzewnych na koniec przyszłego okresu gospodarczego	31
32. Zakres weryfikacji i aktualizacji programu ochrony przyrody, w tym sporządzenia tabel dotyczących przedmiotów ochrony oraz zadań ochronnych	32
33. Inne zagadnienia projektowe	32

Wprowadzenie

Referat opracowano zgodnie z pismem RDLP w Toruniu z dnia 11.01.2023 r., Zn.Spr.: ZS.6004.12.2.2023, w celu określenia wytycznych w sprawie organizacji prac urzędzeniowych oraz ustalenia i sformułowania założeń do projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Różanna na okres od 1 stycznia 2026 r. do 31 grudnia 2035 r. wraz z prognozą oddziaływania tego planu na środowisko.

Zakres, forma i techniczne sposoby wykonania dokumentacji do projektu planu urządzenia lasu, zawarte są w „Instrukcji urządzania lasu” (Składniki planu urządzenia lasu) stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r., która odwołuje się również do aktualnych (na stan opracowywanego projektu planu u. l.) wymogów w tym zakresie, zawartych w podstawowych aktach prawnych (ustawy, rozporządzenia) i aktach normalizacji wewnętrznej w Lasach Państwowych (zarządzenia, zasady, instrukcje itp.).

Nadleśnictwo Różanna zarządza gruntami Skarbu Państwa o łącznej powierzchni ok. 11 312 ha, położonymi w województwie kujawsko-pomorskim:

- powiat bydgoski - gminy: Koronowo, Osielsko, Dobrcz,
- powiat świecki – gmina Pruszcz.

A. Wytyczne w sprawie organizacji prac urzędzeniowych

1. Prace siedliskowe, w tym fitosocjologiczne

W Nadleśnictwie Różanna podstawę rozpoznania siedlisk leśnych stanowi operat glebowo – siedliskowy z 1995 roku, którego dane zostały uzupełnione i nieco zmodyfikowane w toku rewizji planu urządzenia lasu według stanu na 1. stycznia 2006 roku.

Wnioskuje o wykonanie aktualizacji rozpoznania siedliskowego dla gruntów będących w zarządzie nadleśnictwa.

2. Prace przygotowawcze

2.1. Obszary i obiekty chronione oraz funkcje lasu

Na terenie nadleśnictwa znajdują się następujące obszary chronione, lasy ochronne, strefy ochronne oraz otuliny wyznaczone na podstawie ustawy o ochronie przyrody:

Obszary chronione

1. Rezerwaty przyrody.

Rezerwat przyrody „Różanna Dęby” im. Nadleśniczego Jana Rychlickiego o powierzchni ogólnej 5,94 ha utworzony na podstawie Rozporządzenia nr 14/2002 Wojewody Kujawsko – Pomorskiego z dnia 29. stycznia 2002 roku (Dz. Urz. Woj. Kuj. – Pom. Nr 18 poz. 361) w celu zachowania ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych ekosystemu leśnego o charakterze naturalnym i występującego tu 200 – letniego drzewostanu dębu szypułkowego. Rezerwat położony jest w obrębie Różanna w oddz. 126 f (5,92 ha – powierzchnia leśna) i 126 ~c (0,02 ha – droga leśna). Rezerwat posiada plan ochrony wprowadzony Zarządzeniem Dyrektora RDOŚ w Bydgoszczy z 25.11.2015 roku na okres 2015 – 2034.

Wokół rezerwatu wyznaczono otulinę (wymienioną w rozporządzeniu powołującym) o powierzchni 10,95 ha obejmującą całą pozostałą powierzchnię oddziału 126: 126 a, b, c, d, g, h, i (10,72 ha – powierzchnia leśna) oraz 126~a, ~b (0,23 ha – linia oddziałowa i droga leśna).

2. Obszary chronionego krajobrazu.

Teren Nadleśnictwa Różanna znajduje się w granicach trzech obszarów chronionego krajobrazu: Obszar Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego, Obszar Chronionego Krajobrazu Rynny Jezior Byszewskich oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Sępolenki. Aktualnie obowiązuje Rozporządzenie nr 11 Wojewody Kujawsko – Pomorskiego z dnia 9. czerwca 2005 roku powołujące wymienione obszary i odwołujące wszystkie wcześniej wydane w tej sprawie rozporządzenia.

Obszar Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego położony jest na obszarze doliny Brdy. Powierzchnia tego obszaru w stanie posiadania nadleśnictwa wynosi około 8116 ha i jest zlokalizowana na terenie obu obrębów.

Obszar Chronionego Krajobrazu Rynny Jezior Byszewskich położony jest na terenie Pojezierza Krajeńskiego i stanowi przykład znakomicie wykształconej i zachowanej formy polodowcowej na Niziu Polskim. Powierzchnia tego obszaru w stanie posiadania nadleśnictwa wynosi około 313 ha i jest zlokalizowana na terenie obu obrębów.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Sępolenki obejmuje dolinę rzeki Sępolenki wciętej w Pojezierze Krajeńskie oraz liczne jeziora i kompleksy leśne. Powierzchnia tego obszaru w stanie posiadania nadleśnictwa wynosi około 110 ha i jest zlokalizowana jedynie w obrębie Różanna.

3. Powierzchniowe pomniki przyrody oraz pomniki przyrody.

Na terenie Nadleśnictwa Różanna znajdują się dwa drzewostany pomnikowe powołane na podstawie Rozporządzenia nr 305 Wojewody Bydgoskiego, które są zlokalizowane w obrębie Różanna:

oddz. 93 d – pow. 2,00 ha drzewostan zachowawczy sosny zwyczajnej w wieku 234 lat z domieszką 67 – i 109 – letniego dęba,

oddz. 108 a – pow. 2,79 ha drzewostan modrzewiowo – dębowy w wieku 169 lat na chronionym siedlisku grądu.

Na terenie Nadleśnictwa Różanna znajdują się również pomniki przyrody występujące w formie pojedynczych drzew, grup drzew oraz przyrody nieożywionej.

Ta forma ochrony przyrody jest na etapie weryfikacji przez właściwe terytorialnie gminy.

Wnioskuje o sporządzenie aktualnego wykazu pomników przyrody zgodnie z weryfikacją dokonaną przez gminy – wykreślenie z ewidencji istniejących pomników, uznanie nowych pomników.

Wnioskuje o nie zmienianie oznaczenia wydzieleń z pomnikami przyrody.

4. Użytki ekologiczne.

Na terenie Nadleśnictwa Różanna istnieją użytki ekologiczne o charakterze leśnych ekosystemów bagiennych na łącznej powierzchni 44,09 ha:

obręb Różanna – 20,29 ha
oddz. 9 d – pow. 0,80 ha,
10 h – pow. 0,96 ha,
19 a – pow. 0,60 ha,
27B n – pow. 1,40 ha,
27C a – pow. 4,12 ha,
27C b – pow. 1,92 ha,
125 j – pow. 0,80 ha,
132 f – pow. 0,80 ha,
136 c – pow. 4,63 ha,
137 c – pow. 3,65 ha,
143 b – pow. 0,23 ha,
143 l – pow. 0,38 ha,

obręb Stronno – 23,80 ha
oddz. 22 a – pow. 1,86 ha,
22 g – pow. 0,88 ha,
188 d – pow. 0,66 ha,
198 h – pow. 8,13 ha,
198 j – pow. 0,71 ha,
198 l – pow. 2,05 ha,
200c – pow. 3,31 ha,
200 f – pow. 0,91 ha,
201 b – pow. 2,21 ha,
209 f – pow. 3,08 ha.

Ta forma ochrony została wprowadzona na podstawie Rozporządzenia nr 1/2004 Wojewody Kujawsko – Pomorskiego z dnia 19. stycznia 2004 roku.

5. Siedliska przyrodnicze podlegające ochronie.

Zgodnie z weryfikacją siedlisk przyrodniczych stan na 1 stycznia 2016 roku, przeprowadzoną według metodyki określonej przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych na terenie Nadleśnictwa Różanna zlokalizowano następujące siedliska spełniające kryteria Natura 2000:

SIEDLISKA LEŚNE

- grąd środkowoeuropejski (9170)	- 341,27 ha,
- śródładowa kwaśna dąbrowa (9190)	- 53,46 ha,
- bory i lasy bagienne (91D0)	- 1,65 ha,
- niżowy łąg jesionowo – olszowy (91E0-3)	- 50,80 ha,
- łągowe lasy dębowo – wiązowo – jesionowe (91F0)	- 3,93 ha,
Razem:	- 451,11 ha

SIEDLISKA NIELEŚNE

- Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (3140)	– 4,35 ha,
- starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i> (3150)	– 60,39 ha,
- naturalne dystroficzne zbiorniki wodne (3160)	– 24,39 ha,
- niżowe i górskie łąki używane ekstensywnie (6510)	– 7,88 ha,
- torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (7110)	– 9,64 ha,
- torfowiska przejściowe i trzęsawiska (7140)	– 14,65 ha,
Razem:	- 121,30 ha
Razem siedliska przyrodnicze:	- 572,41 ha

Wnoszę o dokonanie weryfikacji przedstawionego rozpoznania cennych siedlisk przyrodniczych.

6. Obszary o zwiększonej funkcji społecznej.

W Nadleśnictwie Różanna zdiagnozowany został zwiększony ruch rekreacyjny w części kompleksu leśnego i w związku z tym stwierdzono zwiększone oddziaływanie funkcji społecznej oraz wyznaczono strefy zrównoważonego oddziaływania społecznego w następujących wydzieleniach:

L,p.	Leśnictwo	Adres leśny	Powierzchnia HA
1	Krówka	11 g	4,03
2		12 i	1,69
3		20 c	2,31
4		20 d	1,04
5		20 f	1,64
6		20 g	5,73
7		20 h	0,25
8		21 a	4,26
9		21 d	0,91
10	Różanna	28 a	1,95
11		28 g	1,08
12		33 a	0,60
13		33 g	1,19
14		33 h	4,25
15		33 r	3,79
16		33 s	2,03
17		33 t	0,87
18		33 x	0,04
19		33 y	0,08
20		33 z	0,23
21		47 a	0,84

22		47 b	0,03
23		47 c	0,39
24		47 f	1,40
25		47 g	0,03
26		47 h	0,94
27	Tylna Góra	176 b	0,50
28		176 c	1,03
29		176 d	0,30
30		176 f	1,31
31		176 g	4,61
32	Pólko	31 a	1,09
33		31 b	1,49
34		31 c	2,51
35		31 d	0,99
36		31 f	0,54
37		31 g	0,78
38		31 h	12,00
39		31 i	2,51
40		31 j	0,26
41		31 m	0,26
42		31 n	0,26
43		31 o	0,04
44	Wilcze Gardło	130 g	0,72
45		130 h	0,72
46		130 i	0,75
47		147 a	15,76
48		147 b	1,76
49		147 c	1,60
50		147 d	1,48
51		147 f	0,17
52		148 a	1,88
53		148 b	5,97
54	148 c	1,93	
55	Ługowo	149 a	1,01
56		149 b	1,49
57		149 c	1,59
58		150 a	1,27
59		150 b	1,34
60		150 c	0,54
61		150 d	0,96
62		150 g	0,38
Suma powierzchni:			113,40

Wnioskuje o zakwalifikowanie obszarów o zwiększonej funkcji społecznej do właściwego gospodarstwa.

Lasy ochronne

Zgodnie z Zarządzeniem nr 48 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26. kwietnia 1996 roku wykaz lasów ochronnych na terenie Nadleśnictwa Różanna obejmuje:

- lasy wodochronne,
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody,
- lasy położone w granicach administracyjnych miast,
- lasy glebochronne,
- lasy stanowiące drzewostany nasienne,
- lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa Państwa.

Proponuję:

- zdjąć klauzulę ochronności dotyczącą lasów mających szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa Państwa na łącznej powierzchni około 403 ha.

Uzasadnienie: Lasy te stanowią otulinę lotniska polowego, które było przewidziane na poszerzonym odcinku drogi krajowej nr 56 Włoki – Koronowo. Wobec przeprowadzonego przez zarządcę drogi jej zwężenia należy uznać, że lotnisko to nie jest już aktualne i wobec tego utraciło aktualność wyodrębnianie z obu stron tego odcinka szosy lasów ochronnych tej kategorii.

- zdjąć klauzulę ochronności dotyczącą lasów stanowiących cenne fragmenty rodzimej przyrody na łącznej powierzchni około 101 ha.

Uzasadnienie: Granice tej kategorii ochronności obejmują lite drzewostany sosnowe, w których znajdują się jednostkowe, osamotnione stanowiska cisa. Cisy te można chronić poprzez wyznaczenie otuliny w toku prowadzonych prac i nie ma żadnej potrzeby uznawać z tego powodu za ochronne całe oddziały, które poza tym nie wyróżniają się niczym szczególnym pod względem przyrodniczym.

- należy uznać za ochronne grunty leśne przejęte po 01.01.20016 roku, a zlokalizowane w otoczeniu lasów ochronnych.

Nadleśnictwo przedstawi „Mapę przeglądową obszarów chronionych i funkcji lasu” w formie papierowej podczas prezentacji na KZP.

Wykaz drzewostanów czasowo (na okres obowiązywania PUL) wyłączonych z użytkowania głównego na skutek decyzji zarządzającego lub uprawnionych organów właściwych do spraw ochrony przyrody.

Rezerwat przyrody „Różanna Dęby” im. Nadleśniczego Jana Rychlickiego obręb Różanna oddz. 126 f, ~c – pow. 5,94 ha.

Drzewostany stanowiące pomniki przyrody:

- obręb Różanna oddz. 93 d – pow. 2,00 ha,
- obręb Różanna oddz. 108 a – pow. 2,79 ha.

Drzewostany zachowawcze sosny zwyczajnej – obręb Różanna oddz. 93 d – pow. 2,29 ha, 93 g – pow. 2,01 ha, 94 h – pow. 1,90 ha.

Proponuję do uznania za zachowawczy 219 – letni drzewostan sosnowy w oddz. 92 h obrębu Różanna o powierzchni 1,24 ha.

Drzewostany stanowiące otuliny poewangelickich cmentarzy śródleśnych lub innych form kultu zmarłych:

- obręb Różanna oddz. 6 b – 0,01 ha, 109 g – pow. 0,09 ha

- obręb Stronno oddz: 225A1 – 0,1 ha, 209h – 0,02ha

Planowany do objęcia wybraną formą ochrony tzw. „Gaj Wyczółkowskiego” oddz 12Anx

Wyłączone drzewostany nasienne sosny zwyczajnej na łącznej powierzchni 24,13 ha – obręb Stronno oddz. 3 b, c, 5 a, b, 24 b.

Sukcesja:

- obręb Różanna – oddz. 46A f, 110 i, 27 B c, 27C f,

- obręb Stronno – oddz. 226 d, 226 f, 229 h.

Proponuję uznać sukcesję w oddz.:

- obręb Różanna – 27A a, 27A d, 27A f, 27B a, 17d

- obręb Stronno – 225A k.

2.2. Podstawowe założenia polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody, z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz programów ochrony środowiska

a) Opracowania (strategie i plany rozwoju, studium uwarunkowań, programy ochrony środowiska, plany zagospodarowania przestrzennego) uchwalone lub tworzone na szczeblu województwa, powiatu i gminy

Granice terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa Różanna obejmują obszar położony w województwie kujawsko – pomorskim, w powiecie bydgoskim (marginalny fragment znajduje się w powiecie świeckim - gmina Pruszcz), przede wszystkim w granicach miasta i gminy Koronowo, także w gminie Osielesko i w gminie Dobrcz. Podstawowe założenia polityki zagospodarowania przestrzennego regionu zawarte są w następujących opracowaniach tworzonych i uchwalanych na szczeblu województw, powiatów i gmin (linki):

Województwo kujawsko-pomorskie

Z informacji zawartych na stronie Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu wynika, że dla województwa kujawsko-pomorskiego opracowano:

- Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030- Strategia Przyspieszenia 2030+
https://kujawsko-pomorskie.pl/pliki/2020/planowanie/20201229_strategia/Strategia_Przyspieszenia_2030plus.pdf
- Program ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024

<https://bip.kujawsko-pomorskie.pl/program-ochrony-srodowiska-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego-na-lata-2017-2020-z-perspektywa-na-lata-2021-2024-wraz-z-prognoza-oddziaływania-na-srodowisko-programu-ochrony-srodowiska-wojewodztwa-kuja/>

- Prognoza oddziaływania na środowisko programu ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego
- <https://bip.kujawsko-pomorskie.pl/program-ochrony-srodowiska-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego-na-lata-2017-2020-z-perspektywa-na-lata-2021-2024-wraz-z-prognoza-oddziaływania-na-srodowisko-programu-ochrony-srodowiska-wojewodztwa-kuja/>
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego <https://kujawsko-pomorskie.pl/planowanie-strategiczne-i-przestrzenne/planowanie-przestrzenne/27964-plan-zagospodarowania-przestrzennego-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego>

Powiat bydgoski

Z informacji zawartych na stronie Starostwa Powiatowego w Bydgoszczy wynika, że dla województwa kujawsko-pomorskiego opracowano:

- Program rozwoju powiatu bydgoskiego na lata 2017-2023 https://powiat-bydgoski.bip.net.pl/?p=document&action=save&id=8910&bar_id=3724
- Program ochrony środowiska dla powiatu bydgoskiego na lata 2021-2030 <https://powiat-bydgoski.bip.net.pl/?a=11512>
- Prognoza oddziaływania na środowisko na lata 2021-2030 <https://powiat-bydgoski.bip.net.pl/?a=11512>

Gmina Koronowo

- Program ochrony środowiska dla Gminy Koronowo na lata 2021-2030 z perspektywą do 2040r. https://www.bip.koronowo.pl/?cid=404&bip_id=14067
- Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Koronowo <https://www.bip.koronowo.pl/index.php?cid=637>
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Koronowo <https://www.bip.koronowo.pl/index.php?cid=638>
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Koronowo na lata 2016-2025 <https://www.bip.koronowo.pl/?cid=10>

Gmina Osielsko

- Program ochrony środowiska dla Gminy Osielsko na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2015-2019r. (opracowanie aktualnego programu ochrony środowiska planowane jest na 2023 r.) <https://bip.osielsko.pl/uchwala/12206/ii-21-2016>
- Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Osielsko
- <https://bip.osielsko.pl/artykul/869/10057/studium-uwarunkowan-i-kierunkow-zagospodarowania>

- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Osielsko
<https://osielsko.e-mapa.net/wykazplanow/>
- Strategia Rozwoju Gminy Osielsko na lata 2022-2030
<https://bip.osielsko.pl/uchwala/19114/uchwala-nr-x-81-2022>

Gmina Dobrcz

- Program ochrony środowiska dla Gminy Dobrcz do roku 2022
<https://dobrcz.bip.net.pl/?a=10863>
- Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobrcz
<https://dobrcz.bip.net.pl/?a=879>
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobrcz
<https://dobrcz.bip.net.pl/?c=992>
- Strategia Rozwoju Gminy Dobrcz na lata 2014-2025
<https://dobrcz.bip.net.pl/?a=10384>

b) Wpływ realizacji planów rozwoju, zagospodarowania przestrzennego na prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

Według „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030-Strategia Przyspieszenia 2030+” obszar Nadleśnictwa Różanna znajduje się w bydgosko-toruńskim obszarze funkcjonalnym. Z analizy zebranych informacji wynika, że kluczowe działania o znaczeniu dla kraju i województwa, których zasięg obejmuje teren Nadleśnictwa Różanna to:

- Przebudowa linii kolejowej nr 201- Projekt obejmuje modernizację i elektryfikację linii kolejowej nr 201 na odcinku Maksymilianowo – Kościerzyna,
- Przebudowa drogi krajowej nr 25 na odcinku Tryszczyn-Mąkowarsko,
- Przebudowa drogi krajowej nr 56.
- Przebudowa linii kolejowej nr 241 Tuchola – Koronowo - Bydgoszcz

Z analizy pozostałych dostępnych materiałów wynika, że na terenie Nadleśnictwa Różanna zaplanowano następujące kierunki działania i inwestycje o zasięgu lokalnym:

- budowa, rozbudowa dróg gminnych i powiatowych,
- rozbudowa systemu dróg rowerowych,
- budowa sieci elektroenergetycznych, gazowych oraz telekomunikacyjnych,
- budowa i modernizacja gminnych sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.

2.3. Ocena spraw związanych ze stanem posiadania w tym: kompletność i poprawność danych z zakresu ewidencji gruntów oraz ich zgodność z państwowym zasobem geodezyjnym i kartograficznym, zgodność ze standardem LMN

Ewidencja gruntów w Nadleśnictwie jest prowadzona zgodnie z przepisami wewnętrznymi Lasów Państwowych (baza SILP i standard LMN), a rejestr powierzchniowy gruntów Nadleśnictwa jest uzgadniany na bieżąco z ewidencją gruntów.

Nadleśnictwo nie będzie wstrzymywać obrotu gruntami w trakcie prac urządzeniowych. Wszelkie zmiany w stanie posiadania dokonane po przekazaniu bazy danych wykonawcy będzie zgłaszać i przekazywać na bieżąco.

3. Formy przekazania bazy danych SILP dla potrzeb planu urządzenia lasu, w tym zaktualizowanych danych geometrycznych i opisowych oraz ewentualna decyzja w sprawie wstrzymania obrotu gruntami

Nadleśnictwo przed rozpoczęciem prac taksacyjnych przekaze wykonawcy projektu planu urządzenia lasu zaktualizowane opisy taksacyjne i zaktualizowaną LMN w drodze importu z bazy SILP do oprogramowania TAKSATÓR wg stanu na 01.01.2025 roku – zgodnie z przepisami Zarządzenia nr 13 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 20. marca 2007 roku.

Proponuję nie wstrzymywać ewentualnego obrotu gruntami nadleśnictwa.

4. Korekta podziału powierzchniowego

Wykonawca przeprowadzi inwentaryzację kamieni oddziałowych. Aktualizacja LMN o zaewidencjonowanie linii energetycznej w oddziale nr 167m i 167k – Leśnictwo Tylna Góra oraz w oddziale 157 (w aktualnym planie PUL wprowadzona została na granicy oddz. 157/158, faktycznie w terenie przebiega w całości w oddz. 157).

5. Oznaczenia niewyraźnych granic pododdziałów oraz ujmowanie w planie urządzenia lasu gruntów stanowiących współwłasność

Granice pododdziałów oznaczyć na wylotach i skrzyżowaniach „obrączkami na czerwono”, wykonywanymi na korze (na wysokości około 1,5 m) oraz znakami kierunkowymi „na czerwono”.

Przy pomiarze powierzchni wziąć pod uwagę występowania na zdjęciach lotniczych cieni drzew generujących błąd pomiaru.

Współwłasność:

- obręb Różanna oddz. 64 r – pow. 0,01 ha (szambo).

6. Wykorzystanie teledetekcji, zdjęć lotniczych i innych technik odwzorowań, do planu urządzenia lasu

Wykonawca prac geodezyjnych wykorzysta najnowszy stan materiałów do zinwentaryzowania rozbieżności konturów działek i użytków pomiędzy danymi powszechnej ewidencji gruntów a LMN. Treść tych materiałów będzie również przydatna do opracowania projektu planu u. l.

Prosimy o należyłą staranność w interpretacji materiałów ortofotomapy – uwzględnianie faktycznej granicy użytków (bez np. sugerowania się cieniem „ściany lasu”).

Podczas aktualizacji wielkości wydziełów - dostosowywaniu powierzchni wydziełów do działek ewidencyjnych wnosimy o zblokowanie powierzchni drzewostanów klasy wieku IA oraz zrębów i pozostawienie ich w wielkości pomierzonej i zaewidencjonowanej przez nadleśnictwo.

7. Ujmowanie cech drzewostanów, w tym cechy „inne”

Proponuję przyjąć cechy drzewostanów według § 26 instrukcji, za wyjątkiem cech których nie można udokumentować. Poza wymienionymi w instrukcji, zgodnie z § 26 pkt 2 instrukcji, wnioskuję o ujawnienie następujących cech innych:

- WDN,
- GDN,
- drzewostan zachowawczy,
- rezerwat przyrody,
- drzewostan pomnikowy,
- otulina cmentarza śródleśnego,
- uprawa zachowawcza,
- uprawa pochodna,
- drzewostan na siedlisku chronionym,
- otulina rezerwatu.

8. Zastosowanie jednostek kontrolnych

W warunkach Nadleśnictwa Różanna jednostki kontrolne nie znajdują zastosowania.

9. Priorytety dotyczące przebudowy drzewostanów

Proponuję przyjęcie następujących kryteriów kwalifikowania drzewostanów do przebudowy:

- A. Drzewostany do pilnej przebudowy pełnej, rozpoczynanej przy zastosowaniu użytkowania rębne w I 10-leciu:
- 1) drzewostany zbudowane w przewodzie z lekkonasiennych gatunków szybkorosnących lub gatunków obcych np. Brz, Os, Dbc,
  - 2) drzewostany o jakości technicznej 4, za wyjątkiem cennych przyrodniczo lub pełniących ważną rolę środowiskotwórczą,
  - 3) drzewostany bliskorębne, rębne i przeszlorębne niezgodne pod względem składu gatunkowego z TD o zadrzewieniu 0,5 i poniżej,
  - 4) drzewostany bliskorębne niezgodne pod względem składu gatunkowego z TD i jakości hodowlanej 44, 43, 42, 41,
  - 5) drzewostany sosnowe II klasy wieku i starsze na gruntach porolnych, zgodne, częściowo zgodne lub niezgodne pod względem składu gatunkowego z TD, jakości hodowlanej 44, 43, 42, 41 i wyraźnie postępującym procesem obumierania drzew spowodowanym działalnością owadów i grzybów patogenicznych.
  - 6) inne drzewostany II klasy wieku i starsze (w tym rębne i przeszlorębne) cechujące się utrwalonym i nie rokującym poprawy zdecydowanie złym stanem zdrowotnym i sanitarnym,
  - 7) drzewostany trwale uszkodzone w stopniu silnym (ponad 50% uszkodzeń),
  - 8) drzewostany bliskorębne, rębne i przeszlorębne z dnem lasu silnie opanowanym przez czeremchę amerykańską rozprzestrzeniającą się na sąsiednie powierzchnie leśne.

B. Drzewostany do stopniowej przebudowy pełnej rozpoczynanej lub kontynuowanej w I 10-leciu bez zastosowania użytkowania rębego, z wykorzystaniem odnowień wyprzedzających rębnie przewidywane w kolejnych 10-leciach oraz zastosowaniem odpowiednich trzebieży przekształceniowych:

- 1) drzewostany o jakości technicznej 4 – nie zakwalifikowane ze względów przyrodniczych i ekologicznych do grupy A,
- 2) drzewostany przedrębne (bez bliskorębnych) niezgodne pod względem składu gatunkowego z TD oraz zadrzewieniu 0,5 i poniżej,
- 3) drzewostany przedrębne (bez bliskorębnych) niezgodne pod względem składu gatunkowego z TD i jakości hodowlanej 44, 43, 42, 41,
- 4) drzewostany sosnowe II klasy wieku i starsze na gruntach porolnych, zgodne, częściowo zgodne lub niezgodne pod względem składu gatunkowego z TD, jakości hodowlanej 44, 43, 42, 41 i umiarkowanym bądź słabym pod względem dynamiki procesem obumierania drzew spowodowanym działalnością owadów i grzybów patogenicznych,
- 5) drzewostany bliskorębne oraz rębne i przeszlorębne nie ujęte w planie użytkowania rębego zgodne lub częściowo zgodne pod względem składu gatunkowego z TD oraz zadrzewieniu 0,5 i poniżej,
- 6) drzewostany bliskorębne zgodne lub częściowo zgodne pod względem składu gatunkowego z TD i jakości hodowlanej 44, 43, 42, 41.
- 7) inne drzewostany II klasy wieku i starsze (w tym rębne i przeszlorębne) cechujące się umiarkowanie złym i pogarszającym się stanem zdrowotnym i sanitarnym,
- 8) drzewostany trwale uszkodzone w stopniu średnim (20 – 50% uszkodzeń),
- 9) drzewostany przedrębne III klasy wieku i starsze z dnem lasu silnie opanowanym przez czeremchę amerykańską rozprzestrzeniającą się na sąsiednie powierzchnie leśne.

C. Drzewostany do przebudowy częściowej w ramach cięć pielęgnacyjnych:

- 1) drzewostany przedrębne niezgodne pod względem składu gatunkowego z TD i zadrzewieniu powyżej 0,6,
- z możliwością uzupełnienia pokrycia drogą dolesień, podsadzeń, podszytów
- 2) drzewostany niezgodne pod względem składu gatunkowego z TD oraz jakości hodowlanej 34 i wyższej,
- z możliwością uzupełnienia pokrycia drogą dolesień, podsadzeń, podszytów
- 3) przedrębne drzewostany sosnowe na gruntach porolnych, na siedliskach żyznych i średniożyznych BM, LM, Lśw, Lw, zgodne, częściowo zgodne lub niezgodne z TD, bez postępu procesu zamierania i bez względu na jakość
- z możliwością uzupełnienia pokrycia drogą dolesień, podsadzeń lub podszytów,
- 4) drzewostany zgodne i częściowo zgodne pod względem składu gatunkowego z TD oraz jakości hodowlanej 44, 43, 42, 41
- z możliwością uzupełnienia pokrycia drogą dolesień, podsadzeń, podszytów
- 5) drzewostany II klasy wieku silnie opanowane przez czeremchę amerykańską
- przeznaczone do podsadzenia.

Zdrowe i zasobne drzewostany niezgodne lub częściowo zgodne gatunkowo z TD proponuję projektować do przebudowy z zachowaniem zaplanowanego następstwa cięć w ostępach (za wyjątkiem drzewostanów zdominowanych przez gatunki lekkonasienne lub obce) i zasad ładu przestrzennego. Ich przebudowa nastąpi stopniowo w miarę upływu czasu, podobnie jak drzewostanów zgodnych z TD.

10. Zwiększenie powierzchni do odnowienia w KO i KDO z tytułu uszkodzeń podczas cięć rębnych

Zwiększenie powierzchni do odnowienia w KO i KDO z tytułu uszkodzeń przyjąć w wysokości 5 %.

11. Dodatkowe pomiary drewna martwego

Wnoszę o przeprowadzenie dodatkowych pomiarów drewna martwego zgodnie z § 62 instrukcji u. l..

12. Sporządzenie i wydruk map gospodarczych, gospodarczo-przeładowych i przeładowych do PUL

Wnoszę o wykonanie następujących map:

- 1) Mapa gospodarcza w skali 1:5000 w formie arkuszy A1 – 2 komplety.
Na mapie gospodarczej proponuję nanieść projektowane pasy manipulacyjne i działki cięć rębnych.
- 2) Skorowidz arkuszy mapy gospodarczej (w postaci mapy sytuacyjnej w skali 1:50000 z zaznaczeniem arkuszy mapy i numerów oddziałów) – 2 egz.
- 3) Mapy gospodarczo – przeładowe leśnictw w skali 1:10000
  - czyste, dla każdego leśnictwa, 9 x 20 szt.
  - drzewostanów i projektowanych cięć (kolorowe, podklejone na płótnie), dla każdego leśnictwa, 9 x 3 szt.
  - siedlisk leśnych – typów siedliskowych lasu (kolorowe, podklejone na płótnie), dla każdego leśnictwa, 9 x 1 szt.
  - siedlisk leśnych – siedlisk przyrodniczych (kolorowe), dla każdego leśnictwa, 9 x 1 szt.
  - obszarów chronionych i funkcji lasu oraz walorów przyrodniczo – kulturowych (kolorowe), dla każdego leśnictwa, 9 x 1 szt.
  - drzewostanów do przebudowy (kolorowe, podklejone na płótnie), dla każdego leśnictwa, 9 x 1 szt.
  - ochrony lasu (kolorowe), dla każdego leśnictwa, 9 x 1 szt.
  - ochrony p-poż (kolorowe), dla każdego leśnictwa, 9 x 1 szt.
  - sieci dróg: publicznych, leśnych (z nr inwentarzowymi), pożarowych (z numerami), dojazdów do PCW, udostępnionych do ruchu publicznego, udostępnionych dla wędkarzy (kolorowe), dla każdego leśnictwa, 9 x 1 szt.
- 4) Mapy przeładowe obrębów leśnych w skali 1:20000 (nie 1:25000 – są mało czytelne)
  - czyste, dla każdego obrębu, 2 x 20 szt.

- drzewostanów, z oznaczeniem drzewostanów do przebudowy (kolorowe, podklejone na płótnie), dla każdego obrębu, 2 x 8 szt.
  - cięć rębnych i gruntów leśnych niezalesionych (kolorowe, podklejone na płótnie), dla każdego obrębu, 2 x 8 szt.
  - siedlisk leśnych – typów siedliskowych lasów (kolorowe, podklejone na płótnie), dla każdego obrębu, 2 x 4 szt.
  - siedlisk leśnych – siedlisk przyrodniczych (kolorowe), dla każdego obrębu, 2 x 2 szt.
  - nasiennictwa i selekcji (kolorowe), dla każdego obrębu, 2 x 3szt. (w tym 1 komplet podklejony na płótnie),
  - ochrony lasu (kolorowe), dla każdego obrębu, 2 x 2 szt.
  - ochrony p – poż (kolorowe, dla każdego obrębu, 2 x 3 szt. podklejone na płótnie, 2 x 3 szt. bez podklejenia),
  - zagospodarowania rekreacyjnego (kolorowa), dla każdego obrębu, 2 x 2 szt.
  - gospodarki łowieckiej (kolorowa), dla każdego obrębu, 2 x 2 szt.
  - Ośrodka Hodowli Zwierzyny (kolorowa, 1 szt. podklejona na płótnie, 3 szt. bez podklejenia),
  - sieci dróg: publicznych, leśnych (z nr inwentarzowymi), pożarowych (z numerami), dojazdów do PCW, udostępnionych do ruchu publicznego, udostępnionych dla wędkarzy (kolorowe, podklejone na płótnie), dla każdego obrębu, 2 x 5 szt.
- 5) Mapy sytuacyjne obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa w skali 1:50000
- z podziałem na leśnictwa, czarno – biała, 10 szt.
  - z podziałem na leśnictwa, kolorowa, 6 szt.
  - z podziałem na gminy, kolorowa, 1 szt.
- 6) Mapy sytuacyjno- przeglądowe w skali 1:50000
- obszarów chronionych i funkcji lasu, 1 egz. do programu ochrony przyrody,
  - walorów przyrodniczo – kulturowych, 1 egz. do programu ochrony przyrody,
  - sieci dróg, 2 egz.
  - zagospodarowania rekreacyjnego, 1 egz.
  - zagospodarowania łowieckiego, 1 egz.

Wnioskuje o wykonanie odrębnych futerałów do map z przeznaczeniem dla nadleśniczego, zastępcy nadleśniczego, inżyniera nadzoru, leśniczych, leśniczego ds. łowieckich, leśniczego ds. szkółkarskich i dla nadleśnictwa.

13. Podział na obręby leśne i leśnictwa

Proponuję pozostawić bez zmian granice istniejących leśnictw.

Utrzymanie zasadności podziału na obręby – do dyskusji na KZP.

14. Obszary zagrożone uporczywym występowaniem szkód

Wnioskuje o uwzględnienie w obszarach zagrożonych uporczywym występowaniem szkód drzewostanów porolnych opanowanych przez grzyby pasożytnicze.

15. Terminy i sposoby kontroli oraz odbioru prac urzędzeniowych

Proponuję przeprowadzić te czynności zgodnie z instrukcją urządzania lasu. Ponadto wnioskuję o obowiązek bieżącego, sukcesywnego konsultowania (po ukończeniu prac nad każdym arkuszem mapy) przez taksatorów i leśniczych przy udziale kierownika drużyny urządzania lasu i osoby wyznaczonej przez nadleśniczego wyników prac taksacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem treści opisów taksacyjnych, ustalenia wskazówek gospodarczych, rębni, powierzchni leśnych niezalesionych, uzupełnienia i aktualizacji rozpoznania siedliskowego, waloryzacji przyrodniczej itp.

Wnioskuję o przedłożenie mi wstępnych, próbnych wydruków opisów taksacyjnych do akceptacji.

Do udziału w pracach zespołu kontrolnego powołanego do wykonania testu kontroli pomiaru miąższości na powierzchniach kołowych wyznaczam inżyniera nadzoru.

Do kontaktów z wykonawcą planu urządzania lasu w zakresie uzgodnień dotyczących SILP wyznaczam administratorów systemu w nadleśnictwie.

Do kontaktów z wykonawcą planu urządzania lasu w zakresie uzgodnień stanu posiadania w szczególności LMN SILP wyznaczam pracownika nadleśnictwa prowadzącego sprawę stanu posiadania i LMN.

16. Formy oprawy opisów taksacyjnych i map, w tym map dodatkowych oraz prezentowanie programu ochrony przyrody, a także ewentualnej ekspertyzy docelowej sieci dróg leśnych oraz prognozy ekonomicznej z uwzględnieniem danych wrażliwych

Wnioskuję o:

- 1) wykonanie operatów w twardej oprawie:
elaborat – 1 egz.
opisy taksacyjne oddzielnie dla obrębów – w 1 egz.
zadania gospodarcze oddzielnie dla obrębów – w 1 egz.
zestaw map w oddzielnym futerałach – zgodnie z propozycją zawartą w rozdziale 12 referatu.
- 2) wykonanie opisów taksacyjnych dla poszczególnych leśnictw w twardej oprawie wraz z wypisem z programu ochrony przyrody – dla każdego leśnictwa 2 egz.
zestaw map w oddzielnych futerałach dla każdego z leśnictw – zgodnie z propozycją zawartą w rozdziale 12 referatu.
- 3) wykonanie odrębnego tomu „Programu ochrony przyrody” w twardej oprawie wraz z kieszenią na mapy tematyczne. W treści opracowania należy zarezerwować miejsce na bieżące uzupełnianie lokalizacji form i obiektów chronionych oraz odnotowywanie realizacji zadań ochronnych.

Nie widzę potrzeby opracowywania ekspertyzy ekonomicznej w formie szczegółowej prognozy spodziewanego wyniku ekonomicznego gospodarki leśnej prowadzonej na podstawie planu urządzania lasu.

Dane wrażliwe do planu urządzania lasu proponuję zdefiniować, a następnie przedstawić w formie niejawnych załączników, bez umieszczania ich w obligatoryjnych

składnikach tego planu, które są jawne i udostępnione na wniosek zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku. Dotyczy to:

- prognozy spodziewanego wyniku ekonomicznego (jeżeli będzie opracowana),
- ochrony przyrody (dane wrażliwe należy określić w porozumieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska),
- baz danych i programów informatycznych stanowiących własność PGL LP.

17. Sporządzenie dodatkowej tabeli XXII dla gatunków chronionych nie objętych obszarem Natura 2000

Wnioskuje o sporządzenie dodatkowej tabeli XXII dla gatunków chronionych.

18. Sprawy organizacyjne

W gestii Dyrektora RDLP jest organizacja związana z postępowaniem w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym organizacja KZP, NTG, KPP, uzgodnienia i opinie od RDOŚ i PWIS, zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie sporządzenia projektu PUL oraz umieszczenie w lokalnej prasie i na stronie BIP informacji z tym związanych.

Nadleśnictwo deklaruje ścisłą współpracę z wykonawcą planu. Przekazywanie danych, wszystkie weryfikacje obiektów, uzgodnienia opisów taksacyjnych, projektowane czynności gospodarcze w zakresie użytkowania, hodowli i ochrony lasu, będą traktowane priorytetowo.

Przed rozpoczęciem prac terenowych do projektu planu u. l. wykonawca zgłosi ten fakt Nadleśnictwu, w celu uzgodnienia ustalonych form komunikacji oraz wzajemnego udostępniania danych i materiałów, które posłużą etapowym uzgodnieniom wyników prac.

Baza danych niezbędna do wykonania prac urządzania lasu (import z SILP do programu Taksator) oraz LMN przekazana zostanie protokołarnie pomiędzy nadleśnictwem, a Wykonawcą, po zakończeniu aktualizacji za rok 2023.

Wyniki prac taksacyjnych Wykonawca przedstawia w przystępnej formie pracownikom w nadleśnictwie, leśniczym – w czasie pozwalającym na dokonanie weryfikacji i uzgodnień.

Dla każdego leśnictwa zostanie sporządzony protokół uzgodnień, który przedkładany będzie w Nadleśnictwie do weryfikacji i zatwierdzenia przez Nadleśniczego.

W toku całego okresu prac nad projektem planu u.l. nadleśnictwo zobowiązuje się do szerokiej i aktywnej współpracy merytorycznej, zarówno z Wykonawcą, jak i przedstawicielami urzędów, samorządów, przedsiębiorców leśnych oraz organizacjami zainteresowanymi gospodarką leśną i ochroną przyrody w lasach Nadleśnictwa, czego efektem winny być bieżące ustalenia i wyjaśnianie aspektów problemowych.

B. Założenia do planu urządzenia lasu

19. Typy drzewostanów o kierunku ochronnym i gospodarczym

Proponuję, co do zasady, zachować TD dotyczące kolejnych wyłączeń z poprzedniej rewizji planu urządzenia lasu celem umożliwienia kontynuowania planowania hodowlanego według wcześniej przyjętych zasad.

Typ siedliskowy lasu:	Typ drzewostanu TD:
Bs	So
Bśw	So
Bw	Św So
Bb	So
BMśw	So
	Db So
BMw	Św So
BMb	So Brz
LMśw	Db So
	So Db
	Lp Bk Db
LMw	So Db
	Ol Brz Db
LMb	Ol
Lśw	Db
	Lp Db
	Lp Bk Db
	Bk Db
Lw	Js Db
Lł	Wz Js Db
Ol	Ol
OlJ	Ol Wz Js

Należy zauważyć, że zgodnie z § 23 ust. 5 instrukcji urządzania lasu TD przyjęte na KZP mogą być modyfikowane w konkretnym drzewostanie z uwzględnieniem stanu siedliska, stopnia uwilgotnienia oraz specyfiki i stanu zbiorowiska roślinnego, z zachowaniem zasady niezmienniania panującego w TD gatunku drzewa.

Proponuję, aby przyjęte TD obowiązywały na terenie wszystkich lasów nadleśnictwa, bez względu na wiodące ich funkcje, bowiem opierając się na potencjalnych, charakterystycznych dla regionu, najbardziej powszechnych zbiorowiskach roślinności leśnej, uwzględniają charakter produkcyjny lasu. Przewidywane w planowaniu gospodarczym zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych umożliwia:

- wariantowość TD dla określonego TSL,
- możliwość elastycznego dopasowywania gatunków domieszkowych do składu gatunkowego uprawy,
- modyfikowanie TD w szczególnie uzasadnionych sytuacjach – zgodnie ze wspomnianym zapisem § 23 ust. 5 instrukcji urządzania lasu.

Do charakterystycznych i najbardziej powszechnych zbiorowisk potencjalnej roślinności leśnej dla obszaru nadleśnictwa należą:

- Bśw – zbiorowisko subkontynentalnego boru świeżego *Peucedano* – Pinetum,
- Bb – zbiorowisko boru bagiennego *Vaccinio uliginosi* - Pinetum
- BMśw, BMw – zbiorowisko subkontynentalnego boru świeżego *Peucedano* – Pinetum
wariant z *Oxalis acetosella*
- zbiorowisko kontynentalnego boru mieszanego *Quercus roboris* – Pinetum
- zbiorowisko kwaśnej dąbrowy *Calamagrostio arundinaceae* – Quercetum
- BMb – zbiorowisko brzeziny bagiennnej *Betuletum pubescentis*
- LMśw, LMw – zbiorowisko kwaśnej dąbrowy *Calamagrostio arundinaceae* – Quercetum
(wariant uboższy LMśw)
- grąd subkontynentalny *Tilio* – Carpinetum

	- grąd środkowoeuropejski Galio – Carpinetum (mezoregion Pojezierza Krajeńskiego)
Lśw, Lw	- grąd subkontynentalny Tilio – Carpinetum
	- grąd środkowoeuropejski Galio – Carpinetum (mezoregion Pojezierza Krajeńskiego)
	- świetlista dąbrowa Potentillo albae – Quercetum (jako forma zniekształcenia grądu)
Lw, Lł	- łąg dębowo – wiązowo – jesionowy Fraxino – Ulmetum
Ol	- zbiorowisko olsu porzeczkowego Ribo nigri – Almetum
OlJ, LMw	- zbiorowisko łągu jesionowo – olszowego Circaeo – Almetum.

Pomimo problemów zdrowotnych jesionu proponuję nie rezygnować z umieszczenia tego gatunku w TD na siedliskach wybitnie z nim związanych – Lw, Lł, OlJ. Jeżeli zamieranie jesionu będzie się pogłębiać, w składach gatunkowych będzie zastąpiony przez gatunki zbliżone pod względem wymagań ekologicznych i naturalnie towarzyszące mu w potencjalnych zbiorowiskach roślinnych tj. Ol, Dbs, Wz.

20. Wieki rębności dla głównych gatunków drzew

Proponuję przyjąć przeciętne wieki rębności z poprzednich planów urządzenia lasu. Ich wartość jest zgodna z zapisami obecnie obowiązującej instrukcji urządzania lasu.

Gatunek drzewa:	Wiek rębności:
Sosna	110 lat (120 lat – do dyskusji)
Świerk	100 lat
Dąb	140 lat
Buk	130 lat
Modrzew, Daglezja	100 lat
Brzoza, Olcha nas., Grab, Lipa, Klon, Jawor	80 lat
Olcha odr., Osika, Robinia	60 lat
Jesion, Wiąz	120 lat
Topola, Olcha szara	40 lat.

21. Podział lasów nadleśnictwa na gospodarstwa, w tym kwalifikowane do gospodarstwa specjalnego

Proponuję, zgodnie z instrukcją urządzania lasu, utworzenie trzech gospodarstw:

1. Gospodarstwo specjalne (S) – obejmujące obszary leśne pełniące szczególne funkcje, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych.

Do tego gospodarstwa proponuję zakwalifikować:

- rezerwat przyrody „Różanna Dęby” im. Nadleśniczego Jana Rychlickiego wraz z otuliną,
- lasy na stokach i zboczach o nachyleniu powyżej 45° (nie tylko ujęte w grupie lasów ochronnych jako glebochronne),
- drzewostany pomnikowe,
- drzewostany zachowawcze,
- wyłączone drzewostany nasienne,

- lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa Państwa (wnioskuję w referacie o zdjęcie tej kategorii ochronności, ale jeżeli nie zostanie to zaakceptowane – takie lasy będą nadal występowały w nadleśnictwie),
  - lasy o szczególnych walorach przyrodniczych i ekologicznych, z zachowanymi cechami naturalnych zbiorowisk potencjalnej roślinności leśnej, w tym w strefach ekotonowych
  - lasy na siedliskach bagiennych, łęgowe i olsy na stale lub prawie stale niedostępnych terenach zalewowych, gdzie nie jest możliwe prowadzenie gospodarki leśnej
  - proponowany do uznania za zachowawczy, zlokalizowany w obrębie Różanna w oddz. 92h i obejmujący powierzchnię 1,24 ha 219-letni drzewostan sosny zwyczajnej, dodatkowo będący postrzelanym niemym świadkiem walk obronnych na linii Jezior Koronowskich we wrześniu 1939 roku
  - „Gaj Wyczółkowskiego” 12Anx obrębu Stronno
  - otuliny miejsc pochówku
2. Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych (**O**) – obejmujące obszary uznanych lasów ochronnych z wiodącą funkcją ochronną (środowiskotwórczą), której realizacja nie wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych. Do tego gospodarstwa nie zalicza się jedynie lasów ochronnych przynależnych do gospodarstwa specjalnego. Lokalizację lasów ochronnych w Nadleśnictwie Różanna określa wykaz wprowadzony Zarządzeniem nr 48 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26. kwietnia 1996 roku przyjęty z pewnymi uzasadnionymi korektami w planie urządzenia lasu na lata 2016 - 2025. Proponuję przenieść te dane do kolejnego planu na lata 2026 – 2035 z uwzględnieniem niezbędnych uzupełnień odnośnie lasów nabytych po 2015 roku, a położonych w granicach i otoczeniu uznanych wcześniej lasów ochronnych.

Należy jednak zauważyć, że nadal jest aktualny zauważony już w referacie Nadleśniczego Nadleśnictwa Różanna na Komisję Założeń Planu poprzedniej rewizji planu urządzenia lasu temat potrzeby zdjęcia klauzuli ochronności dotyczącej lasów mających szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa Państwa zajmujących powierzchnię 390 ha i stanowiących otulinę nieistniejącego już lotniska polowego, które w przeszłości było zlokalizowane na poszerzonym odcinku drogi krajowej nr 56. Wątpliwości budzi też utrzymywanie klauzuli ochronności dotyczącej lasów stanowiących cenne fragmenty rodzimej przyrody na łącznej powierzchni 105 ha. Granice tej kategorii ochronności obejmują lite drzewostany sosnowe, gdzie rosną jednostkowe, osamotnione cisy. Obszar całego oddziału lasu bez szczególnej wartości przyrodniczej jest w ten sposób uznany za ochronny z powodu jednego niewielkiego drzewa chronionego gatunku, co budzi uzasadnione wątpliwości, tym bardziej, że istnieją na terenie nadleśnictwa podobne jednostkowe stanowiska cisa, które znajdują się poza granicami lasów ochronnych tej kategorii.

3. Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych (**G**) – obejmujące pozostałe obszary nieobjęte prawnymi formami ochrony, wielofunkcyjne, ale z wiodącą funkcją produkcyjną, której realizacja wymaga przestrzegania zasad trwale zrównoważonej gospodarki leśnej z uwzględnieniem wymagań ochrony przyrody. W gospodarstwie tym wyodrębnia się obszary zakwalifikowane do jednego z dwóch sposobów zagospodarowania:
- a) zrębowego sposobu zagospodarowania (GZ) – dotyczy drzewostanów na siedliskach borowych i olsach (dopuszczona rębna IIIa na siedlisku BMśw oraz rębna IIb w celu odnowienia naturalnego sosny na siedliskach borowych),
  - b) przerębnowo – zrębowego sposobu zagospodarowania (GPZ) – dotyczy drzewostanów na siedliskach lasowych i olsach jesionowych (z dopuszczeniem stosowania zastępczej rębni Ib, Ic – ze względów sanitarnych oraz na siedliskach zdegradowanych,
    - w małych powierzchniowo drzewostanach, gdzie zastosowanie rębni zupełnej nie powoduje likwidacji warunków osłonowych sprzyjających hodowli Db i innych gatunków zgodnych z celami hodowlanymi wyrażonymi przyjętym TD, zaś prowadzenie rębni złożonej jest w takich warunkach niekonieczne i nieracjonalne,
    - w drzewostanach na powierzchniach, gdzie z różnych względów jest konieczne skrócenie do minimum okresu odnowienia np. deprecjacja surowca drzewnego na pniu, drzewostany zdominowane lub całkowicie zbudowane z krótkowiecznych gatunków lekkonasiennych, inwazyjnych itp.).

Nie przewiduje się zastosowania w Nadleśnictwie Różanna przerębnowego sposobu zagospodarowania (GP) wymagającego zgrupowania drzewostanów w jednostki kontrolne.

22. Wytyczne w sprawie cięć rębnych w poszczególnych gospodarstwach, w tym średni okres odnowienia

W gospodarstwie specjalnym (S) użytkowanie rębne proponuję dopuścić tylko w drzewostanach zaliczonych do lasów ochronnych o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa Państwa (o ile ta kategoria lasów ochronnych zostanie w nadleśnictwie utrzymana) oraz w lasach o zwiększonej funkcji społecznej. Cięcia rębne należy dostosować do potrzeb hodowlanych drzewostanów i zastosować rębnie według typów siedliskowych lasów tj. na Bśw – rębna Ib, na BMśw – rębna Ib lub IIIa (zależnie od stanu siedliska, drzewostanu i TD), na LMśw – rębna IIIa lub IIIb (zależnie od stanu siedliska, drzewostanu i TD), na Lśw – rębna IIIb lub IIb (jeżeli jest możliwe uzyskanie odnowienia naturalnego w GDN zgodnego z TD). I tak:

- w rezerwacie nie projektować żadnych cięć o charakterze eksploatacyjnym,
- w otulinie rezerwatu – zaprojektować niezbędne cięcia pielęgnacyjne lub sanitarne,
- w drzewostanach pomnikowych – zaprojektować cięcia sanitarne w porozumieniu z Gminą Koronowo,
- w drzewostanach zachowawczych – nie projektować TP – tylko cięcia sanitarne,
- w WDN – zaprojektować cięcia sanitarne – selekcyjne,
- w otulinach cmentarzy śródleśnych – cięć nie projektować (z wyjątkiem czyszczeń)

- w drzewostanach w strefach ekotonowych oraz na stale lub okresowo niedostępnych powierzchniach podmokłych i zalewowych – projektować tylko cięcia sanitarne,
- w zdrowych drzewostanach na stokach i zboczach o nachyleniu powyżej 45° – projektować tylko cięcia sanitarne, jedynie w przypadku drzewostanów chorych i przeszlorębnych projektować TP lub rb II z podsadzeniem.

Wytyczne w sprawie cięć rębnych:

TSL	Rodzaj i forma rębni	
	Rębnia zasadnicza	Rębnia zastępcza
Bśw	I a	I b
Bw	I c	II c
BMśw	I a	I b, III a
BMw	III a	
LMśw	III a	III b, IVd
LMw	III b	IVd
LMb	I b	
Lśw	III b, II b	III a, IV d
Lw	III b	
LŁ	III b	
OI	I b	
OIJ	III b	I b

Przy projektowaniu rębni I – przewidzieć pozostawienie stref buforowych (przejściowych) przy źródłiskach, rzekach, jeziorach, a także wokół drzew matecznych. W przypadku drzewostanów bezpośrednio sąsiadujących z Zalewem Koronowskim (jako zbiornikiem sztucznym) – wnioskuję o projektowanie rębni zgodnie z potrzebami hodowlanymi łącznie z rębiami I i III.

Średni okres odnowienia dla gospodarstw.

Proponuję projektowanie następujących okresów odnowienia:

Rębnia	Gospodarstwo		
	specjalne	wielofunkcyjnych lasów ochronnych	wielofunkcyjnych lasów gospodarczych
I a, b, c	do 5 lat	do 5 lat	do 5 lat
II b	15 – 20 lat	15 – 20 lat	10 – 15 lat
III a	10 – 15 lat	10 – 15 lat	10 – 15 lat
III b	20 – 25 lat	20 – 25 lat	15 – 20 lat
IV d	20 – 40 lat	20 – 40 lat	20 – 40 lat

Okres uprzętnięcia dla drzewostanów w KDO proponuję przyjąć w wysokości okresu odnowienia przyjętego dla zastosowanej w drzewostanie rębni, a okres uprzętnięcia dla drzewostanów w KO proponuje przyjąć w oparciu o ocenę stanu zaawansowania rozwoju młodego pokolenia, w przybliżeniu w wysokości okresu odnowienia przyjętego dla zastosowanych w drzewostanie rębni pomniejszonego o ilość lat, jakie upłynęły od chwili przeprowadzenia pierwszego cięcia odnowieniowego. Okres przebudowy całego drzewostanu przeznaczonego do przebudowy proponuję przyjąć w zależności od jego wielkości. Minimalnym będzie okres odnowienia przyjęty dla zastosowanej w drzewostanie rębni, a maksymalnym – połowa wieku rębności gatunku panującego. Zachowanie zaproponowanych okresów uzależniam od możliwości skutecznego zabezpieczania nasadzeń gatunków szczególnie narażonych na szkody ze strony zwierzyny (głównie dęba).

Nawroty cięć dla poszczególnych rębni.

Proponuję prowadzenie cięć odnowieniowych z zachowaniem następujących nawrotów cięć:

Rb I a, b, c	-	4 lata
Rb II b	-	5 – 10 lat
Rb III a	-	5 – 15 lat
Rb III b	-	5 – 10 lat
Rb IV d	-	5 – 10 lat

Jeżeli na siedliskach lasowych zostaną w trakcie taksacji zlokalizowane obfite naloty lub podrosty w starszych drzewostanach dębowych (GDN lub drzewostany kwalifikujące się do uznania za GDN):

- obejmujące ponad 50 % powierzchni – sugeruję projektowanie tam rębni II b,
- obejmujące poniżej 50 % powierzchni w formie kęp – projektować tam rębnię II d.

Postępowanie takie może również dotyczyć buka, który na terenie nadleśnictwa w starszych drzewostanach występuje tylko jako domieszka.

Stwierdzone na gruncie płaty udanych odnowień naturalnych sosny w formie starszych nalotów oraz podrostów w GDN lub drzewostanach kwalifikujących się do uznania za GDN i obejmujących ponad 50 % powierzchni działek zrębowych proponuję projektować do wykorzystania w ramach rębni II b.

Proponuję zachować dotychczasowy podział lasu na ostępy stałe. W celu przyspieszenia wyrębu bloków drzewostanów sosnowych dojrzałych do wyrębu sugeruję zastosowanie ostępów przejściowych (obejmujących najczęściej powierzchnię jednego oddziału), natomiast w drzewostanach nadleśnictwa nie widzę potrzeby stosowania wrębów ani rozrębów.

Proszę na bieżąco konsultować z nadleśnictwem lokalizację zrębów, halizn i płazowin, uzgadniać wskazania gospodarcze, nabór drzewostanów przewidzianych do przebudowy, projektowanie określonej formy rębni wraz z techniką jej prowadzenia w dostosowaniu do lokalnych warunków (ilość nawrotów cięć w 10-leciu, % poboru masy, okresy odnowienia, okresy przebudowy, powierzchnie do odnowienia, elementy drzewostanów podlegające ochronie itp.).

23. Szczegółowe wytyczne w sprawie sporządzenia „Wykazu drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy”

Wnioskuje zgodnie z pkt. 9 referatu.

24. Wytyczne w sprawie pielęgnowania lasu, w tym cięć pielęgnacyjnych

Etat powierzchniowy cięć pielęgnacyjnych proponuję ustalić na podstawie zestawienia zbiorczego powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego we wskazaniach gospodarczych opisów taksacyjnych.

Dla każdej uprawy, każdego młodnika lub drzewostanu, gdzie przewiduje się wykonanie cięcia pielęgnacyjnego, należy określić rodzaj zabiegu tj. CW, CP, (nie stosować CP-P, realizacja tylko wg doraźnych potrzeb tak, jak w bieżącym 10-leciu), TW lub TP. Proponuję nie projektować nawrotów tych samych zabiegów pozostawiając to decyzji nadleśnictwa. Zgodnie z potrzebami pielęgnacyjnymi należy oddzielnie projektować czyszczenia i trzebieże w wartościowych pod względem hodowlanym kępach o powierzchni 0,05 ha i większej, które nie stanowią odrębnych wydzieleń. Zabiegi CW, CP, TW, TP proszę projektować zgodnie z zastaną oraz przewidywaną fazą rozwojową i stanem hodowlanym uprawy, młodnika lub drzewostanu, a wiek traktować jako element pomocniczy. Zabiegi CW proponuję planować jedynie: w uprawach wymagających tego zabiegu według oceny przeprowadzonej podczas taksacji; dla powierzchni zrębów nieodnowionych oraz działek zrębowych i pasów manipulacyjnych rębni złożonych projektowanych w uzgodnieniu z nadleśnictwem do wykonania w pierwszym roku nowego 10-lecia (na wszystkich typach siedliskowych lasu za wyjątkiem Bśw nie objętego ekspansją czeremchy amerykańskiej); dla powierzchni zaplanowanych (również w uzgodnieniu z nadleśnictwem) do odnowień naturalnych na zrębach sosnowych pierwszego 5-lecia. Na pozostałych planowanych w 10-leciu do odnowienia powierzchniach przeprowadzenie zabiegu CW proponuję pozostawić decyzji nadleśnictwa ze względu na obiektywnie trudne do przewidzenia przyczyny: na ogół nieznany bliżej na przestrzeni 10-lecia termin użytkowania rębego i odnowienia określonych planem powierzchni; uzasadnione decyzje o odstąpieniu od wykonania tego czyszczenia na części upraw z sadzenia z powodu braku takiej konieczności hodowlanej; silna presja zwierzyny skłaniająca do przesunięcia terminu pierwszego zabiegu na części upraw do fazy młodnika (CP). W drzewostanach V klasy wieku i starszych, a nie objętych użytkowaniem rębnym w 10-leciu, zabiegi TP proszę projektować w uzgodnieniu z nadleśnictwem, ponieważ w części z nich cięcia takie nie są konieczne, ale nie jest uzasadnionym szablonowe ich pominięcie w planowaniu użytkowania przedrębego z uwagi na różny stan i realizowane w nich cele hodowlane i ochronne.

Orientacyjną wielkość etatu miąższościowego w użytkowaniu przedrębnym (dla obrębów i sumarycznie) proponuję określić na podstawie:

- wyników użytkowania przedrębego w nadleśnictwie z ostatnich 5 lat, biorąc pod uwagę łączną, pozyskaną w tym okresie, grubiznę z cięć pielęgnacyjnych, sanitarnych i przygodnych oraz powierzchnię drzewostanów, z których pobrano tę masę,
- oceny stanu pielęgnacyjnego drzewostanów przedrębnych osiągniętego w wyniku przeprowadzenia wymienionych cięć,

- spodziewanego tabelarycznego rocznego przyrostu bieżącego,
- wielkości uzyskanego w ubiegłym 10-leciu przyrostu bieżącego użytecznego,
- zestawienia zbiorczego powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębne we wskazaniach gospodarczych opisów taksacyjnych, z uwzględnieniem:
  - modeli wzrostu drzewostanów,
  - ilości drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy stopniowej (grupa B) i częściowej (grupa C), w których należy przewidzieć odpowiednio intensywniejsze cięcia,
  - powierzchni przedrębnych GDN, gdzie trzebieże zazwyczaj powinny być intensywniejsze ze względu na równoczesne pełnienie roli CSS,
  - trzebieży przekształceniowych,
  - przewidywania potrzeb w zakresie usuwania szkód w drzewostanach powodowanych przez gwałtowne czynniki pogodowe i inne warunki niekorzystne dla lasu, które są coraz częstszymi zjawiskami towarzyszącymi procesowi coraz to szybciej następujących zmian klimatu.

Dotychczasowe wyniki uzyskiwanych w mijającym 10-leciu intensywności cięć przedrębnych wskazują na potrzebę zwiększenia planowanego na kolejne 10-lecie etatu masowego powyżej dotychczasowego wskaźnika 35 m³ grubizny netto/ha na poziomie 60 – 75% spodziewanego przyrostu bieżącego wszystkich drzewostanów nie objętych użytkowaniem rębny.

Wnioskuje o przyjęcie następujących wskaźników masowych cięć przedrębnych: TW 25 m³ grubizny netto/ha, TP 45 m³ grubizny netto/ha. Co daje średnio około 42 m³ grubizny netto/ha w użytkowaniu przedrębny. Wzrost wartości wskaźników uzasadniają następujące argumenty:

- potrzeba kontynuacji wykonywania szlaków zrywkowych (obecnie wykonane są na poziomie 60-70-% potrzeb)
- huragan z 2017 r. spowodował konieczność zwiększonego pozyskania drewna na pozycjach klęskowych, jednocześnie brak aneksu PUL wymusił ograniczenie rozmiaru pozyskania na pozycjach planowych, obecnie trzeba będzie zintensyfikować cięcia pielęgnacyjne dla polepszenia stanu sanitarnego lasu,
- pozyskanie bieżące, zgodne z założonym etatem dziesięcioletnim wydaje się na wielu pozycjach niewystarczające w stosunku do potrzeb drzewostanów.

25. Wytyczne w sprawie hodowli lasu

Proponuję sporządzić wykaz najlepszych jakościowo drzewostanów sosnowych i dębowych IV i starszych klas wieku, które mogłyby zostać zgłoszone przez nadleśnictwo do uznania za GDN.

Proponuję uznać za drzewostan zachowawczy 219 – letni drzewostan sosnowy w oddz. 92 h obrębu Różanna.

Z uwagi na wykonywanie cięć rębnych w ciągu wszystkich kolejnych lat 10 – lecia bez przydziału działek zrębowych na lata oraz przelegiwanie zrębów przeznaczonych do odnowienia sosną, proponuję plan odnowień uznać za nieobligatoryjny lub – podobnie jak w planie poprzedniej rewizji urządzenia lasu – przyjąć do planu odnowień 80 % powierzchni planowanych do wykonania cięć rębnych, w tym również rębni złożonych.

Z tego też powodu proponuję podobnie traktować zadania z zakresu pielęgnowania gleby i niszczenia chwastów w uprawach, przy czym sugeruje projektowanie tych czynności również w niektórych starszych uprawach (ponad 5 letnich), jeżeli taka potrzeba wynika z sytuacji na gruncie, bez względu na wiek. Chodzi tutaj przede wszystkim o nieogrodzone uprawy mieszane i liściaste (a z uwagi na postępujący proces przebudowy i dostosowywania składów gatunkowych upraw do siedliska jest ich w nadleśnictwie coraz więcej), które w wyniku zgrzyzania wykazują niższe tempo przyrostu na wysokość i przez dłuższy czas są narażone na konkurencję chwastów, ale ich przyszłość hodowlana nie jest zagrożona.

Proponuje projektować poprawki w uprawach na poziomie 15 % powierzchni odnowionej.

Orientacyjne składy upraw zakładanych w ramach odnowień proponuję przyjąć według poniższego zestawienia. Są one zasadniczo zgodne z dotychczas obowiązującymi, przy czym ostateczne składy gatunkowe będą wynikały z TD, stanu siedliska, rozpoznania zamieszczonego w operacie i na mapie glebowo – siedliskowej oraz lokalnego rozpoznania mikrosiedlisk.

TSL:	TD:	Skład gatunkowy odnowienia:
Bs	So	So 80 % Brz i inne 20 %
Bśw	So	So 70 % Brz i inne 30 %
Bw	Św So	So 40 % Św 30 % Brz i inne 30%
Bb	So	So 70 % Brz i inne 30 %
BMśw	So	So 70 % Dbb i inne 30 %
	Db So	So 60 % Dbb 20% Bk i inne 20 %
BMw	Św So	So 40 % Św 30 % Db i inne 30 %
BMb	So Brz	Brz 50 % So 30 % Św, Ol i inne 20%
LMśw	Db So	So 50 % Db 30 % Bk, Md i inne 20 %
	So Db	Db 50 % So 30 % Bk, Md i inne 20 %
	Lp Bk Db	Db 40 % Bk 20 % Lp 20 % So, Gb i inne 20 %
LMw	So Db	Db 50 % So 30 % Św, Ol i inne 20 %
	Ol Brz Db	Db 40% Brz 20% Ol 20% Jw i inne 20%
LMb	Ol	Ol 50 % Św i inne 50 %
Lśw	Db	Db 70 % Bk, Gb, Md i inne 30 %
	Lp Db	Db 60 % Lp 20 % Gb i inne 20 %
	Lp Bk Db	Db 50 % Lp 20 % Bk 20 % Gb i inne 10 %
	Bk Db	Db 60 % Bk 30% Md i inne 10 %
Lw	Js Db	Db 60 % Js 20 % Wz i inne 20 %
Lł	Js Db	Db 60 % Js 20 % Wz i inne 20 %
Ol	Ol	Ol 90 % Js i inne 10 %
OlJ	Ol Wz Js	Js 30 % Wz 30 % Ol 30 % Db, Brz i inne 10 %

Ponadto proponuję w wymienionym w zasadach hodowli lasu zestawie gatunków domieszkowych uszlachetniających uwzględnić (jako gat produkcyjny):

Jd – na siedliskach LMśw, Lśw,

Dg – na siedliskach , LMśw, Lśw,

oraz w zestawie gatunków domieszkowych pomocniczych:

Jd – na siedlisku BMśw,

Dg – na siedlisku BMśw,
Db – na siedlisku Bśw,
Bk – na siedlisku Bśw,.

Na siedliskach LMśw i Lśw proponuję zamienne lub wspólne wprowadzanie obu gatunków dębów tj. Dbs i Dbb. Dla obu dębów są to odpowiednie warunki ekologiczne. Należy zauważyć, że w lasach naturalnych w wymienionych warunkach siedliskowych na obszarze Polski zasięgi ich w większości się pokrywają i oba gatunki najczęściej występują tam wspólnie, jedynie dąb bezszypułkowy unika siedlisk wilgotnych i łągowych, i nie należy go tam wprowadzać. Na terenie Nadleśnictwa Różanna mieszane dębiny również występują – na siedliskach LMśw i Lśw, także BMśw.

Dla gruntów porolnych proponuję przyjąć orientacyjne składy gatunkowe upraw z zalesień według poniższego zestawienia, z uwzględnieniem uwag jak dla upraw z odnowień.

Klasa bonitacji gleby:	TSL:	Skład gatunkowy zalesienia:
VIz	Bs	So 80 % Brz, Ols, Jrz i inne 20 %
VI	Bśw, Bw	So 60 – 80 % Św, Md 10 – 20 %, Brz, Dbb, Lp, Gb i inne 10 – 20 %
V	BMśw, BMw	So 40 – 50 % Św, Md 20 – 30 % Bk, Db, Brz, Gb, Brz i inne 20 – 30 %
IV	LMśw, LMw	Bk, Db 60 – 70 % Św, Md, Dg, Jd 20 – 30 % Lp, Kl, Gb i inne 10 – 20 %
III	Lśw, Lw	Bk, Db 60 – 70 % Św, Md, Dg, Jd 20 – 30 % Lp, Kl, Gb i inne 10 – 20 %.

Na podkreślenie zasługuje propozycja rezygnacji z udziału sosny w zalesieniach gruntów IV klasy bonitacji, bowiem w warunkach nadleśnictwa to potencjalne siedliska grądów, oraz związana z tym propozycja jednakowego planowania składów gatunkowych zalesień na gruntach IV i III bonitacji rolniczej.

Dla wzbogacenia bioróżnorodności lasu, szczególnie w monokulturach sosnowych, proponuję wykorzystywać w odnowieniach istniejące naloty, podrosty, podszyty i przestoje wszystkich pożądaných gatunków. Szczególnie podkreślam możliwość wykorzystania w tym celu naturalnej sukcesji dęba.

Proponuję kontynuowanie wprowadzania podsadzeń produkcyjnych, przede wszystkim w drzewostanach przewidzianych do przebudowy stopniowej (grupa B) i częściowej (grupa C), ale również w drzewostanach sosnowych II – III klasy wieku zgodnych i częściowo zgodnych z TD na siedliskach BMśw (w wariantcie żyźniejszym), BMw, LMśw, LMw, w tym na gruntach porolnych.

Proponuję projektować dolesienia luk od 0,05 ha w drzewostanach do II k.w. oraz powyżej 0,10 ha w drzewostanach powyżej II k.w. za wyjątkiem drzewostanów, działek zrębowych i pasów manipulacyjnych gdzie zaplanowano odnowieniowe lub podsadzenia.

26. Wytyczne w sprawie ogólnej ochrony lasu oraz ochrony przeciwpożarowej

Wnioskuje, aby w trakcie terenowych prac urzędniowych wykonawca prac przeprowadził rozpoznanie, inwentaryzację oraz określił stopień nasilenia uszkodzeń według następujących ich głównych przyczyn:

- szkodniki owadzie (pierwotne i wtórne),
- grzyby patogeniczne,
- zwierzyzna,
- czynniki klimatyczne,
- zakłócenia stosunków wodnych,
- pożary,
- inne, specyficzne dla Nadleśnictwa, np. erozje, uszkodzenia antropogeniczne.

Kierunkowe zadania z zakresu ogólnej ochrony lasu określa się na podstawie danych Nadleśnictwa i ZOL oraz danych z inwentaryzacji stanu lasu przeprowadzonej w trakcie prac nad projektem planu u. l., w szczególności wynikających z oceny jakości hodowlanej lub technicznej i stopnia uszkodzenia drzewostanów przez oddziaływanie kompleksu czynników biotycznych, abiotycznych i antropogenicznych. Na mapę ochrony lasu należy w szczególności zamieścić informacje:

- lokalizacje drzewostanów na gruntach porolnych,
- lokalizacje stałych partii kontrolnych jesiennych poszukiwań szkodników sosny,
- lokalizacje pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę,
- obszary zagrożone uporczywym występowaniem szkód powodowanych przez szkodniki, choroby grzybowe, czynniki abiotyczne
- istniejące miejsca stosowania metody ogniskowo-kompleksowej ochrony lasu,
- remiz,
- zakłóceń stosunków wodnych.

Na podstawie analizy stanu zagrożenia pożarowego w ubiegłym okresie gospodarczym wykonawca planu urzędnia określi kategorię zagrożenia pożarowego nadleśnictwa. Wszystkie działania w zakresie ochrony przeciwpożarowej należy dostosować do wynikających z tego przepisów.

Na wykonawcy planu będzie spoczywał obowiązek uzgodnienia zagadnień dotyczących ochrony przeciwpożarowej z Komendantami Wojewódzkimi PSP.

Nadleśnictwo udostępni na potrzeby opracowania wytycznych z zakresu ochrony ppoż obowiązujący dokument pt. „Sposoby postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru”.

27. Wytyczne w sprawie zagospodarowania rekreacyjnego, w tym sporządzania odpowiedniej mapy przeglądowej

Proponuję utrzymywanie na terenie nadleśnictwa następujących obiektów służących turystyce i rekreacji oraz edukacji leśnej.

1) Miejsca biwakowania:

Obręb Różanna – oddz. 33 a,

167 a (dla wędkarzy - członków PZW)

- 176 c (teren dzierżawiony)
- Obręb Stronno – oddz. 53 m
130 i
150 a (teren dzierżawiony)
- 2) Miejsca postoju pojazdów:
- Obręb Różanna – oddz. 11 c (przy drodze powiatowej)
33 a (przy miejscu biwakowania)
63 a
111 i
167 a (przy miejscu biwakowania)
176 c (przy miejscu biwakowania)
187 f (przy siedzibie nadleśnictwa)
- Obręb Stronno – oddz. 3 c
31 i
53 n (przy miejscu biwakowania)
66 b
80 c
117/118
130 i (przy miejscu biwakowania)
141/142
150 g
202 b
- 3) Inne miejsca rekreacji.
- Obręb Różanna – oddz. 21 a (stała baza obozowa ZHR),
Obręb Stronno – oddz. 8 d (były schron myśliwski),
- oddz.: 59-62, 68-76, 86-92, 100-106, 118-124, 137-143,
152-158, 167-172, 183-185 (obszar „zanocuj w lesie”)
- oddz.: 173-178, 186-191, 197-202, 209-211 (ZPK)
- 4) Ośrodki wypoczynkowe zlokalizowane na gruntach w stanie posiadania nadleśnictwa:
Obręb Różanna	– oddz.	20 c	pow. 2,58 (otulina OW)
		20 d	pow. 1,04 ha,
		20 f	pow. 1,64 ha,
		20 g	pow. 5,73 ha,
		47 h	pow. 0,92 ha,
		176 b	pow. 0,50 ha
Obręb Stronno	– oddz.	31 f, m, n	pow. 1,08 ha,
		150 a	pow. 1,27 ha,
		150 b	pow. 1,33 ha.
- 5) Parkingi śródleśne udostępnione tylko dla wędkarzy (utrzymywane przez dzierżawców wód):

Obręb Różanna	– oddz. 11 a 11 c 28 a, h, f (wzdłuż drogi udostępnionej) 56 c 79 j 109 a
Obręb Stronno	– oddz. 11 a 219 a (wzdłuż drogi udostępnionej) 220 a, b (wzdłuż drogi udostępnionej) 228 a, b, c (wzdłuż drogi udostępnionej)

6) Obiekty służące edukacji leśnej.

Przewiduję utrzymywanie na terenie nadleśnictwa obiektów:

Obręb Różanna

– oddz. 187 k   Krąg edukacyjny przy siedzibie nadleśnictwa.

Obręb Stronno

– oddz. 65 c   Koliba edukacyjna zlokalizowana na terenie Szkółki Wilcze Gardło.

Nadleśnictwo przekaze wykonawcy planu urządzenia lasu informacje na temat przebiegu dróg leśnych udostępnionych dla ruchu publicznego, udostępnionych dla wędkarzy oraz tras udostępnionych dla rekreacji konnej.

Zlecam sporządzenie mapy przeglądowej turystyki i edukacji leśnej dla każdego z obrębów.

28. Wytyczne w sprawie użytkowania ubocznego oraz zagospodarowania łowieckiego

Pozyskanie choinek oraz stroiszu projektować zgodnie z możliwościami i potrzebami nadleśnictwa oraz chłonnością rynku lokalnego z istniejących plantacji choinkowych. Wykonawca prac wspólnie z nadleśnictwem uwzględni istniejące plantacje i ewentualnie zaprojektuje miejsca do założenia nowych plantacji choinkowych.

Nadleśnictwo Różanna nadzoruje gospodarkę łowiecką na terenie 6 obwodów łowieckich dzierzawionych przez 6 kół łowieckich zrzeszonych w PZŁ oraz samodzielnie prowadzi gospodarkę łowiecką w 1 obwodzie łowieckim stanowiącym OHZ z siedzibą w Pobrdziu.

OHZ Pobrdzie – nr obwodu 72,

KŁ „Motyl” – nr obwodu 73,

KŁ „Rolnik” – nr obwodu 87,

KŁ „Głusza” – nr obwodu 88,

KŁ „Partyzant” – nr obwodu 103,

KŁ „Sokół” – nr obwodu 104,

KŁ „Hubertus” – nr obwodu 105.

Nie przewiduję zmian w tym zakresie.

Niezbędne informacje na temat prowadzonej gospodarki łowieckiej w OHZ i w nadzorowanych obwodach prowadzonych przez koła łowieckie nadleśnictwo przekaże wykonawcy planu urzędzenia lasu.

Elementy zagospodarowania łowieckiego zostaną wprowadzone do odpowiednich warstw leśnej mapy numerycznej zgodnie ze standardem lmn, w oparciu o przekazane przez nadleśnictwo dane. Granice obwodów łowieckich wnieść na podstawie uchwał Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

29. Wytyczne w sprawie ujmowania w planie u. l. zagadnień dotyczących infrastruktury nadleśnictwa

W części ogólnej planu u. l. należy określić potrzeby w zakresie infrastruktury technicznej, gdzie kierunkowo należy opisać potrzeby w zakresie:

- a) budowy i remontów dróg (w tym przeciwpożarowych), mostów, przepustów, urządzeń melioracyjnych,
- b) budowy i remontów siedzib jednostek Lasów Państwowych i budynków gospodarczych,
- c) budowy zbiorników małej retencji,
- d) urządzeń dla potrzeb turystyki i rekreacji, ośrodków i izb edukacji przyrodniczej, itp.
- e) docelowej sieci dróg.

30. Wytyczne dotyczące charakterystyki ekonomicznej

Wykonawca PUL zamieści w elaboracie charakterystykę ekonomiczną terenu nadleśnictwa oraz zestaw tabelę *Ekonomicznych wskaźników gospodarki leśnej* (tabela XIX a), zgodnie z §123 IUL. Proponuje się nie sporządzać ekspertyzy ekonomicznej.

31. Szczegółowość prognozy stanu zasobów drzewnych na koniec przyszłego okresu gospodarczego

Oprócz podania orientacyjnej, spodziewanej wielkości zasobów grubizny drzewostanów nadleśnictwa wnioskuje o dodatkowe opracowanie symulujące szczegółowo przewidywany rozwój zasobów drzewnych według klas wieku i gatunków panujących. Takie opracowanie zobrazuje:

- efekty kierunkowych zmian przebudowy składu gatunkowego drzewostanów w dostosowaniu do potencjalnej żyzności siedlisk,
- skalę odstępstw aktualnego ustosunkowania klas wieku od struktury wiekowej charakterystycznej dla lasu normalnego oraz przewidywany kierunek zmian tego stanu w kontekście optymalizacji produkcyjnej funkcji lasu zgodnie z zasadą ciągłości jej wykorzystywania.

32. Zakres weryfikacji i aktualizacji programu ochrony przyrody, w tym sporządzenia tabel dotyczących przedmiotów ochrony oraz zadań ochronnych

Dotychczasowy program ochrony przyrody (POP) w odniesieniu do gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa powinien zostać zaktualizowany na podstawie zebranych dotychczasowych materiałów i ich weryfikacji terenowej oraz w oparciu o dostępne materiały instytucji publicznych odpowiedzialnych za poszczególne formy ochrony przyrody.

Elementy POP, które podlegać będą weryfikacji w trakcie prac nad projektem planu u. l.:

- weryfikacja istniejących form ochrony przyrody,
- aktualizacja adresów lokalizujących formy ochrony przyrody w Nadleśnictwie,
- aktualizacja wykazu miejsc pamięci, cmentarzy, pojedynczych mogił, itp.,
- uzupełnienie listy gatunków roślin chronionych i rzadkich oraz zwierząt chronionych,
- propozycje rozszerzenia lub uznania nowych form ochrony przyrody.

Kompleksowe przedstawienie stanu przyrody wymaga dokonania jego analizy według stanu na dzień opracowywania projektu planu u. l. w formie opisu, zestawień, tabel, map itp.

Analiza stanu ochrony przyrody w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa wymaga scharakteryzowania poszczególnych obszarów i przedmiotów ochrony, dla których na podstawie ustawy o ochronie przyrody wyznaczono poszczególne formy ochrony przyrody oraz strefy ochronne i otuliny, z uwzględnieniem roli i zadań lasów ochronnych wynikających z ustawy o lasach.

Wnioskuje o uwzględnienie uwag dotyczących POP zawartych w punkcie 2.1.

33. Inne zagadnienia projektowe

Proponuje się, aby wykonawca prac urzędniowych inwentaryzacją objął: śródleśne oczka wodne, bagna nie stanowiące wydzielenia, drzewa o charakterze pomników przyrody, miejsca pamięci, obiekty kultu religijnego, istniejące urządzenia wodne i urządzenia melioracji wodnych (m.in. mosty, przepusty, zastawki itp.).

Wykonawca PUL zinwentaryzuje „obce” naniesienia (obiekty, budynki) na gruntach nadleśnictwa i sporządzi wykaz tych naniesień z podaniem powierzchni gruntów w ha, liczby obiektów i powierzchni pod nimi w m².